

קביעות

במישנה
ובהלכה היומית

במישנה היומית:
סדר מועד
ימא פ"ח משנה ב' -
סוכה פ"ה משנה ה'
בהלכה היומית:
ש"ע או"ח
סימן תמו"ו סעיף ד' -
תנ"ח סעיף א'

גבורה יהודית

עלון זיכרון והנצחה לקדושי השואה
לרגל 54 שנים להסתלקותו של מחולל המפעל הקדוש
הגאון רבי יונה שטנצל זצ"ל - י"ט בתמוז תשנ"ט

בפתח השער

רבי יונה שטנצל זצ"ל - קוים לדמותו של מחולל מהפכת המשניות!

הגאון הצדיק רבי יונה שטנצל זצ"ל היה מרבני העיר תל אביב ומגדולי לוחמי קדושת השבת והטהרה בארץ ישראל. הוא שחולל והגשים את רעיון המשנה היומית הכביר, שהתפשט בכל תפוצות ישראל בעולם כולו. גדולי ומאורי האמה, בראשם מרנן בעל החזון איש זיע"א ובעל האמרי אמת זיע"א, רבני העדה החרדית בירושלים ומועצות גדולי ישראל בארץ ישראל, בארצות הברית ובאירופה - הורו לגאון רבי יונה להקים וליסד ארגון אשר יעסק בהפצת ובהחדרת קביעות המשנה וההלכה היומית בשכבות הצבור, כדי ש"כל יהודי יהיה מחבר לתורה הקדושה".

***

מח החזון איש זיע"א, לצידו הגאון רבי יונה שטנצל זצ"ל (נראה עם גביע בידו)

בשנת תש"ז (1947) הקים את 'מפעל המשנה היומית' לעלוי נשמת ולהנצחת ששת מיליוני היהודים - מתוכם כמיליון וחצי ילדים - שנהרגו בשואה האיומה, ואלפי קהלות הקדש שנצטקו ונטבחו על ידי הנאצים ימח שמם ועזריהם, מבלי להשאיר אחריהם שם ושארית. השם יקם דמם.

הרב שטנצל הפיץ בקרב נצולי השואה פרוז היסטורי שפותרתו "שמע ישראל!". בין השאר נכתבו בו הדברים הבאים:

"קדיש אחרי אביה לא אמרת, מצבה על קבר אמה לא הצבת, נאכדו לך כל קרוביך, שבעה אחריהם לא ישבת, קריעה אחריהם לא קרעת. מיליונות אחיך בני ישראל נחנקו, נשרפו לאפר. ובמה אתה יכול לכבד את זכרם? - תננס לבית הנכנסת והנשתתף עם הצבור ללמוד את המשנה היומית לזכר קדושי ישראל, רק שתי משניות ליום, ובאמירת תפלה המיוחדת לזכרם אחרי הלמוד וקדיש לאחריה, ובזה אתה מכבד את זכרם..."

לזכר נרצחי השואה חבר רבי יונה תפלה מיוחדת הנאמרת בסיום פרק או מסכת, וכן באזכרות ויאריציטים. התפלה נקראת 'יוקר ליום השואה', ויש הנוהגים לאמרה בצום עשרה בטבת. בשנת תשי"ד התרחב הארגון והפך למפעל המשנה וההלכה היומית.

***

ביום שבת קדש פרשת פנחס, י"ט תמוז תשכ"ט, נדם לבו הטהור של רבי יונה. היה זה לאחר חלול שבת המוני שהתרחש בעיר תל אביב באשור הממשלה, אשר גרם לו לצער ולסערת רוח גדולה. לבו נשבר בקרבו על חלולה של השבת בארץ הקדש. בליל אותה השבת התפלל בבית הנכנסת שגראשואתו, כשלאחר מכן יצא לנהל עצרת מחאה, במהלכה זעק על בואי השבת. מששם לביתו, נדם לפתע לבו, והוא השיב את נשמתו הטהורה אל בוראה.

"להניח תפלין" - באשור השומר הנאצי עדות אישית מפי ר' זלמן פישביין ז"ל, נצול שואה:

"במשך כל זמן שהותי בגטו שמרתי על כל מצוות התורה בלי לותר על קוצו של יו"ד. למרות הפחד לבאות, הרעב, הקר והמגפות המשתוללות לא נחלשה אמונתי בקב"ה. אסור היה בתכלית ללמוד תורה או לקיים מצוות בגטו. מי שנתפס, נענש בענש החמור ביותר. על אף האסור שמרתי על הכל. התפללתי את שלוש התפלות היום-יומיות, הנחת תפלין בכל יום חל, שמרתי שבת, למדתי תורה - אולי לא "כרגיל", כי במציאות האימה בגטו המשג "כרגיל" אינו קיים. בנסבות אלה הצלחתי, ברוב ה', די טוב.

כאשר הבנינים התמוטטו תחת ההפגזות הכבדות, ברחנו ממרתף אחד לשני. בשל המצב הבלתי יציב, החבאתי זוג תפלין קטן בתוך שערוני המגדלות על מנת להיות בטוח שהתפלין יהיו תמיד קרובים אלי.

ידעתי שימי בגטו ספורים. בוא היום גם בו אני אהפס ויצרפו אותי לשאר הנוסעים ברקבת. לא טעיתי. גם אותי גלו והעלוני תחת שמירה קפדנית לאחד הקרונות ברקבת הארפה. היעד: מחנה רכוו.

כשהגענו, בדקו בקפדנות את חבילותינו ובגדינו. כל דבר בעל ערך נלקח מאתנו. למזלי לא גלו את התפלין הקטנות שהיו מחבאות בין תלתלי השחרים.

לאחר זמן קצר קבלנו פקדה להסתפר (הגרמנים השתמשו בשערות למלוי מזונוים) ועלי היה למצא פתרון מהיר היכן לשמור על התפלין.

כאן המקום להעיר, שלא רק אני הנחתי את התפלין במחנה הרכוו. שורה ארפה של אנשים בקשו להשתמש בתפלין שלי, ביניהם גם יהודים מתבוללים שלפני המלחמה לא שמרו על דיני התורה. גם הם חכו בכל יום לתורם על מנת להניח תפלין ולומר קריאת שמע. הדבר פמובן נעשה בסוד גמור, כי אסור היה לשמור מצוות במחנה.

לבסוף מצאתי מקום מתאים. המטות שבצריף היו בעלי שלוש קומות, ובין המטות היה חלל. כאן יכלתי להסתיר את התפלין היקרות.

כך נמשך הסדר במשך כמה ימים. יום אחד בשובנו מעבודת הפרך נבהלתי לראות כיצד חיל דרמני עובר בין המטות עם מקל בידו ומקיש על המטות. התפרר שגם אסירים אחרים גלו חללים דומים והסתירו בהם תכשיטים ודברי ערך שהגרמנים לא הצליחו לגלות אצלם. קצת הלך החיל והקיש במטות על מנת להאזין לקול חלול או לקול צמום המצביע על כך שיש כאן חפץ מסתר.

לבי התכווץ בקרבי. התפללתי תפלה חרישית שה' לא יתן לחיל הגרמני לגלות את התפלין. נשמתי לרוחה כאשר החיל יצב את הצריף בלי לגלות דבר.

מאותו יום השתנה הסדר. בכל יום החביאו את התפלין בצריף אחר. המקום הבטוח ביותר היה הצריף שפבר נבדק באותו יום. כך נמשך הדבר עד ...

היה זה יום חרפי סגרי. זמן רב לפני עלות השחר העירו אותנו וקבלנו פקדה לעמוד למסדר בחצר על מנת להתפטר. לאחר מכן הובלנו על משאיות ליער. קבלנו פקדה לרדת וצוו עלינו לחפר באדמה הקשה. חפרנו תעלות במשך שעות ארוכות. המאמץ היה גדול, עבדנו קשה במשך כל היום, ורק לקראת ערב שכנו למחנה, מתשים לגמרי.

למרות ציפוני חלפה בראשי רק מחשבה אחת: התפלין! לא הנחתי תפלין היום. יצאנו לעבודה בעיר עבוד השך, וכעת הייתי במתח גדול האם נספיק להגיע בחזרה לפני שקיעת השמש. הרגשתי הקלה בלבי כשהמשאית נכנסה בשער המחנה דקות מספר לפני השקיעה. שמעתי כיצד אחד המפקדים צועק: "עוצר במשך הערב!" אך לא שמתי את לבי לכך. מחשבתי היחידה הייתה להכנס לצריף ולהניח תפלין.

באותו רגע נזכרתי שהעבירו את התפלין לצריף הרביעי בגלל החפוש. מה היה עלי לעשות פעת? נותרו רק דקות ספורות מהזמן שמתר להניח תפלין, וכיצד אגיע לצריף השכונ? עצר פרושו אסור חמור ביותר לצאת מהצריף. מי שנתפס בחוץ לא נשאל לפשר המצאו בחצר, אלא נורה מיד. אין צווי שהיומי ימסר את נפשו עבור הנחת תפלין, ותוך אנהה כבדה חשבתי שהפעם אותר על קיום המצוה.

אבל בן רגע שניתי את דעתי. כיצד יעבר יום בחיי ללא הנחת תפלין? ומי יודע מה יקרה מחר? אולי לא אהיה בחיים - הרי בכל יום יהודים נרצחים? וכי איזה ערך יש לחיי הנתונים על כל מאוננים לגבי קיום מצוות הקב"ה? החלטתי להניח תפלין.

// המשך בעמוד ד'

לזכר עולם יהיה צדיק
מוקדש לע"נ מחולל ומיסד הארצון
הגאון רבי יונה שטנצל זצ"ל
(ביד סלמה) נולד י"ט בתמוז תשכ"ט
ת.נ.צ.ב.ח.

קבלת עלון המבחנים
ניתן לשלוח בקשה במייל Office@kviuta.org
דרך מערכת קביעות בטלפון 072-332-30-20 שלוחה 2 < 4
כמו"כ ניתן לענות על המבחנים במערכת זו או ב: kviuta.org
וכן דרך עמדות נדרים פלוס וקהילות ברחבי הארץ

לטיעורים
במשנה ובהלכה היומית
24 שעות
בטלפון 072-332-3020
וכן kviuta.org

האם סוכה שיש עליה גג כשרה

פֶּרֶס עֲלֶיהָ סֵדִין מִפְּנֵי הַחֲמָה, או תַּחְתֶּיהָ מִפְּנֵי הַנֶּשֶׁר, וְכוּ', פְּסוּלָה. (פרק א' משנה ג')

שנינו במשנה זו שאם יש סדין מעל הסכך להגן מהשמש, או תחת הסכך להגן שלא יפלו עלים וקיסמים, הסוכה פסולה, ופירוש רש"י (י' א' ד"ה או) שסדין הוא סכך פסול, ואע"פ שיש גם סכך כשר שצלתה מרובה מחמתה, מכל מקום שיטת רש"י שסכך פסול תחת או מעל סכך כשר, פוסל את הסכך הכשר, ונמצא ששוב אין שיעור סכך כשר. ומטעם זה שנינו לעיל (מ"ב) 'העושה סוכה תחת האילן כאילו עשאה בתוך הבית', משום שהאילן הוא סכך פסול, והוא פוסל את הסכך הכשר תחתיו, ודרשוהו מקרא 'בסוכות תשבו', לא בסוכה שתחת האילן.

תוספות חולקים על פירוש רש"י וסוברים שסכך פסול אינו פוסל סכך כשר תחתיו או על גביו, אלא כל שיש שיעור סכך כשר, לעולם הסוכה כשרה, ומה ששנינו שסוכה תחת האילן פסולה, הוא משום שהאילן צלתו מרובה מחמתו (עי' קרבן נתנאל אות ע'), וסוברים תוספות שכל שיש עוד שיעור סכך על גבי סוכה, שוב אינו בכלל 'בסוכות תשבו', אלא הוא יושב גם תחת האילן.

ולפי תוספות קשה מה ששנינו במשנה זו 'פירס עליה סדין מפני החמה, או תחתיה מפני הנשר וכו', פסולה', שהרי לפי שיטתם סכך פסול אינו פוסל סכך כשר, ורק כשיש עוד צל מלבד הסכך הסוכה פסולה מכח קרא 'בסוכות תשבו', שצריך לישוב רק בצל סוכה, אבל כאן אין עוד צל, שלא נחשב עוד צל אלא אם כן יש הפסק אויר בין הסכך כשר לסכך פסול (עי' מפרשים שם), ולכן הביאו תוספות פירוש אחר מהגאונים ש'פירס עליה סדין מיירי שהסכך של הסוכה חמתו מרובה מצלתו, וצריך את הסדין להשלים שיעור סוכה, ורק באופן זה הסוכה פסולה.

והנה בשולחן ערוך (סי' תרכ"ט סעיף י"ט) הובאה דיעה זו בשם יש אומרים, וכתב המגן אברהם (סי"ק כ"ד) שאם הגשמים נוטפים מהסכך, מוטב לפרוס סדין מאשר לאכול חוץ לסוכה, משום שלדיעה זו הסוכה כשרה, אבל לא יברך, שפסק ברכות להלק.

ולפי זה סוכה שיש עליה גג נפתח, לכאורה אפשר לסגור את הגג בשעת ירידת גשמים, ויצא ידי חובתו לפי דיעה זו, שהרי ברוב האופנים אין אויר הרבה בין הסכך לגג. [יש ראשונים שחילקו שאם הסכך כשר קדם, הסוכה כשרה, ואם הסכך פסול קדם, הסוכה פסולה, וגם לפי זה כאן הסוכה כשרה, שהסכך קדם לגג].

אמנם נראה שהסוכה פסולה מדארייתא מטעם אחר, ששנינו במשנה ו' דין 'גזירת תקרה', שאסור מדרבנן לסכך בנסרים רחבים, שאם נכשיר בהם, יאמרו אנשים מה לי לסכך באלו מה לי לישוב תחת תקרת ביתי, וביאר שם רש"י, וז"ל, והוא ודאי פסול, דסוכה אמר רחמנא, ולא ביתו של כל ימות השנה, ומבואר שביתו של כל השנה אינו נקרא סוכה, וכשסוגר את גגו, חוזר החדר להיות ביתו של כל השנה, ורק בסדין כתב המגן אברהם שהסוכה כשרה, כיון שבסדין לא נעשה ביתו של כל השנה.

ולפי זה יש ליישב סתירה במשנה ברורה, שפסק (סי' תרכ"ט ס"ק נ"ז) את דברי המגן אברהם הנ"ל שאם הגשמים נוטפים מהסכך, מוטב לפרוס סדין מאשר לאכול חוץ לסוכה, כיון שלדיעה אחת יוצא ידי חובתו, ומאידך פסק (סו"ס תרל"ט) שאם קידש בטעות בשעה שהגג היה סגור, מה שברך 'לישב בסוכה' היתה ברכה לבטלה, ופותח את הגג וחוזר ומברך, ומבואר שלא יצא אפילו לדיעה אחת, ולפי מה שנתבאר, ניחא, ששם מיירי בגג ונחשב ביתו של כל השנה. [ויש להסתפק בסוכה עם גג שבנאה רק לשבעה ימים אם נחשב ביתו של כל השנה].

במעלות קדושים

עדינות מכלי ראשון על אוסן מ'מ

"מקדשי
השם"
בתואר זה
הוכתרו הרוגי
השואה
בספרות

המסורתית ובספרות ההנצחה. "הקדושים" – כך כינו אותם בני המשפחות, שרידי העיירות. כך רשמו כותבי היומנים והזכרונות, כך נחקקו בסידור התפילה והקניות – "במעלות קדושים וטהורים". במתן התואר 'מקדשי השם', מתוך תחושה ספונטנית, עוטרו הנספים בהליכה הגבוהה מכול במסורת היהודית.

האומנם 'קידוש השם' על פי ההלכה?

נבר בתקופת הגטו שא"ל יהודים: האם ההליכה אל המוות נכללת במצוות 'קידוש השם'? והרי לא מתוך בחירה עשו זאת, ושום אפשרות להציל את חייהם לא עמדה בפניהם!

הרב יהושע משה אהרונוסון זצ"ל היה מרבני פולין בזמן השואה. יומנו האישי, תשובותיו, ומאמריו מתקופת השואה ולאחריה מהווים תיעוד אותנטי ונותנים מבט ייחודי על מאורעות השואה מנקודת מבט של רב בישראל. את תקופת שהותו במחנה

הרב יהושע משה אהרונוסון זצ"ל

'קונין' תיעד ביומן אישי אותו כתב בעברית תוך שהוא לוקח על עצמו סיכון גדול. ביומנו מתועדים חיי היום יום במחנה, קיום המצוות בתנאים הקשים, התנהגות הנאצים ודימויות מוסריות שהתעוררו בתנאים המיוחדים ששררו במחנה. לאחר חיסול המחנה הועבר למספר מחנות בהם אושוויץ, בוכנוואלד וטרזיינשטט, שם שוחרר. אשתו וילדיו נספו בשואה, הי"ד.

וכך שואל רבי יהושע משה אהרונוסון בספרו 'עלי מרורות': "אף

כי הנאצים לחמו בשנאה שטנית לא רק כנגד היהודים, אלא גם כנגד כל דבר 'יהודי', אבל הם לא גורו לעבור על הדת, הם לא נתנו ליהודים ברירה – לעבור על הדת ולהינצל, או להחזיק בדת וליהרג, הם בחרו בקו של חיסול שיטתי לכל אשר בשם יהודי יבונה. השאלה היא, האם יהודי שהומת עבור היותו יהודי, הוא מקדש השם במיתתו? לכאורה, הגמרות כולן, וכן רבותינו הראשונים, אינם דנים אלא בנוי המכריח לעבור על הדת".

הוא עצמו משיב על השאלה וכתב: "כל התנכלותם לעם זה ושנאתם אליו אינה אלא בעבור היותם יהודים – העם הנבחר, לפיכך פשוט לי, כי היהודים שהומתו בכל מיני מיתות משונות, על עצם היותם יהודים, נקראת מיתתם קידוש השם, כיון שהומתו על עצם היותם בני העם הנבחר, המתייחסים אליו יתברך" (ע"י מרורות, עמ' 306).

אך רבים וטובים וביניהם שורדי הגיטאות והמחנות, אודים מוצללים מאש, הסבירו, כי אף אם היהודים בשואה לא יכלו לבחור אם למות אם לאו תחת אימי הנאצים חיות האדם, הרי שיכלו לבחור האידך למות, ובכך נבחר קידוש השם שלהם.

הבחירה איך ללכת אל המוות כללה הכנה למצוות קידוש השם; לבישת בגד מיוחד, אמירת וידוי, קריאת שמע או תפילה אחרת, צידוק הדין, קיום מצווה אחרונה, מסירות נפש למען ילדים או חברים ועוד.

להלן סיפורים אהדים ממצוות קידוש השם שקיימו יהודים קדושים בהליכה אל מיתתם בדעה צלולה ובגבורת אין קץ בקבלת עול מלכות שמים בשמחה – חלקם, מיומנם האישי של כמה שורדי שואה.

האם הפרתם את צואתם של גדולי האמה?!

בעל סמיכת חכמים, הגאון הקדוש רבי נפתלי כ"ץ מפוזנא זיע"א, כותב בצוואתו:

כל השנה ילמוד ובחורה בכל יום שני פרקים משניות, פרק אחד בבקר ופרק אחד בערב... עד תשלום ששה סדרי משנה. כי משנה אותיות נשמה, לתקן נשמת. שלא להחטיר ולפחות מפרק משניות אחר כל תפלה. תפלה ומשנת משמתי אל תחטירו, והוא הקרן הקצומת לכם לעולם הבא.

(קונטרס 'צוואת נפתלי' וספר 'מנוחה וקדשה')

***

בעל יסוד ושורש העבודה, הגאון הקדוש רבי אלכסנדר זיסקינד מהורנדיא זיע"א, מבקש:

שנה ראשונה אחר פטירתו תשנו ב' פרקי משניות בכל יום, באיזה חדר דוקא ולא בחדר, בשביל נשמת - פרק אחד אחר תפלת שחרית ופרק אחד אחר תפלת מנחה. ואף אם תהיה באיזה דרך, אזהרת, שלא יהא נעדר למוד השני פרקים משניות בכל יום. ותקחו משניות עמכם בדרך בכדי שיהא זמן אצלכם המשניות... גם בשנה שניה אחר פטירתו, תאמרו גם בן קדיש דרננו בכל יום אחר פרק משניות, בשביל נשמת. וכבר הזהרת אתכם בהצאנה הגדולה שלא יהיה נעדר מכם למוד פרק משניות בכל יום, כל ימים.

(קונטרס 'הצוואה הקטנה')

***

בעל התיבות המשפט, הגאון הקדוש רבי יעקב לוזרבוים מליא זיע"א, כותב לבניו:

יהיה לכם שיעור קבוע בכל יום למקרא ולמשנה... ואף שלא ראיתם פן מפיני - בנערותי עשיתי כן, ולעת זקנותי בנתיב זה הניחתי טרוד מאוד ולא הייתי יכול לקיים פאשר עם לבבי... תקבעו לעצמכם שיעור משניות שנה תמימה, וכן תעשו בכל יאצוטי, ותאמרו שהיא לזכות נשמת - ויהיה שחרים פכול מן השמים.

(מתוך צוואתו ובספר 'נחלת יעקב')

ויאמרו יהדיו וידו לפני המוות. בעת תפילתם פרצו היהודים ביללה ובכי מאין הפגות. הגרמנים באו במרוצה מכל עבר, התנפלו על טרפם בצרהות אימה: "מה זה כאן? בית כנסת?" ואחד הקצינים פתח במטר רייות על המתפללים בלב טהור, נפש טהורה, אל בורא עולם, וכך יצאה נשמתם בטהרה.

ביום זה כ"ג באול תש"ב, עלו על המוקד כל האדמו"רים והרבנים שהוצאו מהשאפ' של שולץ בוורשה, והובאו למהנה ההשמדה טרבלניקה. הי"ד.

"לכו בשמחה אל כבשן האש!"

האדמו"ר הרה"ק רבי ישראל שפירא מגראדזיסק זצ"ל הי"ד, היה ממנהיגי היהדות בפולין משנת תרנ"ב ועד עלותו על המוקד ביום אסרו חג סוכות (משוער) תש"ג. היה מפורסם כמנהיג בעל שיעור קומה ועסק רבות בענייני הציבור. חסידי נאמדו כאפסים, וכחמישים שטיבלאך של גראדזיסק היו מפורסמים ברחבי המדינה.

עם פרוץ המלחמה ניסו כמה ממקורביו וחסידיו של הרבי למלט אותו מגויא צלמות, היו לו כמה דרכי מילוט, אם מצד נכדו שהחזיק במשרה רבנית בארה"ב וסידר אישורי כניסה לכמה אנשים ורבנים ידועים, אם מצד העסקן הנודע ר' יעקב גריפל ועוד, אולם הרבי לא הסכים לקבל שום הצעת בריחה. גם אחרי הקמת הגטו בחר להיות יושב בתוך עמו ולא להזיח את חסידיו ושומעי קצחו הרבים ללא רועה תחת חמת המציק. פעם אחת התבטא: "מה טוב ש בו ברבי חי לחסידים מתים..." נימוק נוסף נתן, כי אם יעזבו הרבנים את העיר הנצורה, יגועו שאר העם מרעב, שכן כל עוד נמצאים במקום אישים ידועים, מתקבלים בעבורם משלוחי מזון המשוגרים מאוהדיהם אשר מעבר לים, וזוה מתפרנסים המוני האנשים הסובלים חרפת רעב, ומה יעשו עניי העם אם יעזבו הרבנים ויפסקו משלוחי החבילות?!

ויהי היום, ואף הרבי מגראדזיסק נתפס והועלה אל הקרון המוביל אל טרבלניקה. הרשעים הובילו את הרבי, עם כאף יהודים שלדי אדם, אל עבר הצר ההשמדה שלפני תאי הגז. יהודי אחד פנה אז אל הרבי ושאלו: "רבנו, מה עכשיו?" ביקש הרבי דקה של שקט, ואז פתח ואמר בנחת: "טייערע ברודער און שוועסטער, שמעו אחי ואחיותי עם השם, לא עלינו להרהר אחר מעשיו של קודשא ברוך הוא, ואם נגזר שבזמן הזה נהיה אנהו הקרבנות של חבלי משיח, בדרגה זאת של הגאולה, ונעלה על המוקד, אשרינו שזכינו לכך. ומה שביקשו האמוראים הקדושים ואמרו 'ייתן ולא אחמיניה' - שלא ייאצו הם לסבול את הרגעים הקשים הללו - היינו טרם שמגיעים לכך, אבל אנהו שהגענו לדרגה זו, צריכים לשמוח כי זכינו שהאפר שלנו יטהר את עם ישראל כולו.

"אני מצוה עליכם", סיים הרבי את דבריו, "שלא תחטסו ולא תבכו בלכתכם לכבשן האש. אדרבה, היו בשמחה, וברבי עקיבא בשעתו נוציא את נשמתו מתוך קבלת עול מלכות שמים".

הרבי סיים את דבריו, ואף השלדים פצחו בניגון 'אני מאמין' ובקריאת 'שמע ישראל' לזוהת, וכך קידשו שם שמים, ביציאת נשמתם ביחוד ובאמונה.

עם כל ישראל יהדיו

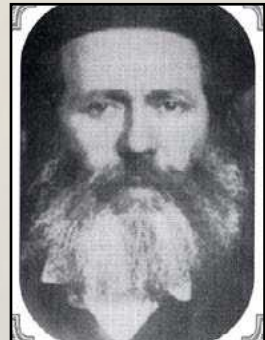
בעת האקציה הראשונה הטילו מצור על ביתו של הרב צבי יחזקאל מיכלזון - מגדולי הרבנים בוורשה.

כל בני הבית מילאו אחר פקודת הגרמנים ימ"ש וירדו לחצר. לא כן הרב, לבש את טליתו ותפיליו ונשאר בחדרו. הוא אמר בליבו: עוד מעט יבואו הגרמנים והאוקראינים להפש בחדרים, לכשימצאוהו יירו בו במקום ובדרך זו יגיע לקבר ישראל. כך חישב הרב, אך הקלסים הגרמנים, בראותם זקן גבה-קומה עטור זקן הוירד לו על פי מידותיו, עטוף בטלית ותפילין, אהזתם מין חרדה. "דאס איז יא דר מוזס זלכסט" (הלא זהו משה בכבודו ובעצמו) - מלמל אחד מהם, לפי עדותו של שוטר יהודי שנלווה אל הגרמנים בעת החיפוש. הם הניחו לישיש, הגיפו ברעש את הדלת והסתלקו.

בו ברגע החליט כנראה הרב בעצמו כי להיות בקרב יהודים בהתקרב קץ חייהם, מדרגה גבוהה היא יותר מאשר לבוא בקבר ישראל. קם וירד אל החצר, התייצב בשורה וצעד יחד עם כל ישראל לכיכר ה'אומשלאג'. (ר. אויבך, בחוצות ורשה)

יצאה נשמתו בטהרה

הרה"ק רבי מנחם מנדל אלטר הי"ד מפאביאניץ, היה בנו הצעיר של השפת אמת. הוא היה מראשי יהדות פולין של בין המלחמות ומעסקניה הבלוטים. כיהן כיושב ראש אגודת הרבנים בפולין, וכחבר מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל. עם פרוץ מלחמת העולם השנייה נתבקש על ידי השלטונות הפולנים לקרוא לבני קהילתו לחפור שוחות הגנה מפני הגרמנים. לאחר הכיבוש הנאצי חיפשו אותו הגרמנים והכריזו פרס של 20,000 מרק על ראשו. זמן מה הסתתר בלודז', לאחר מכן עבר לוורשה עם בני משפחתו, שם ניהל את פעילותו הציבורית במחתרת. פעילותו בגטו עסקה בתחומים שונים. בביתו בגטו התקיימו מונינים ושיעורי תורה. הוא קרא ללימוד תורה על אף התנאים הקשים, ואף הפיץ אגרות שהגיעו לכמה

הרה"ק רבי מנחם מנדל אלטר זצוק"ל הי"ד

וגאאות בנושא זה.

ב-7 באוגוסט 1942 נלקח עם משפחתו לטרבלניקה. כאשר הבין ר' מנדל'ה מפאביאניץ, מיד עם הגיעו לטרבלניקה, את אשר עומד להתרחש, נפל לרגליו של יהודי שהועסק על ידי הגרמנים במחנה והתחנן לפניו שיביא לו קצת מים. "הריני מבטיח לך עולם הבא כשביה קצת מים שתביא לי", אמר לו. האיש נדהם מהפנייה ונחפו להביא לרב מים, בסוברו כי הוא צמא מאוד ומבקש לשתות לפני שמוציאים אותו להורג.

מה גדולה היתה השתוממותו בראותו כי במים שהביא נוטל רבי מנדל'ה את ידיו, ואחר הוא מתחיל לומר וידו בדמעות שלישי, ואף קורא ליהודים אחרים שיצטרפו

סדר לימוד המשינה וההלכה היומית להודש תמוז פ"ג

תמוז		משנה יומית		הלכה יומית	
יום - יום		סדר משנה יומית		ש"ע או"ח	
יום	תאריך	פרק	משנה	סימן	לחכת פסח
א	ג	ב	ב-ב	תמוז-ז	ד-ב
ב	ד	ח	ד-ה	תמוז-ח	ה-ה
ג	ה	ח	ו-ז	תמוז-ט	ו-ח
ד	ו	ח	ח-ט	תמוז-י	ז-ט
ה	ז	א	א-ב	תמוז-יב	ח-יב
ו	ח	א	ב-ג	תמוז-יג	ט-יג
ז	ט	א	ד-ה	תמוז-יד	י-יד
ח	י	א	ו-ז	תמוז-טו	יא-יז
ט	יא	ב	ח-ט	תמוז-טז	יב-יח
י	יב	ב	י-יא	תמוז-יז	יג-יט
יא	יג	ב	יב-יג	תמוז-יח	יד-כ
יב	יד	ב	יד-טו	תמוז-יט	טו-כב
יג	טו	ב	טז-יז	תמוז-כ	טז-כג
יד	טז	ב	יח-יט	תמוז-כא	יז-כד
טו	יז	ב	כ-כא	תמוז-כב	יח-כז
טז	יח	ב	כב-כג	תמוז-כג	יט-כח
יז	יט	ב	כד-כה	תמוז-כד	כ-כט
יח	כ	ב	כו-כז	תמוז-כה	כא-ל
יט	כא	ב	כח-כט	תמוז-כו	כב-לא
כ	כב	ב	ל-לא	תמוז-כז	כג-לא
כא	כג	ב	לב-לד	תמוז-כח	כד-לא
כב	כד	ב	לז-לח	תמוז-כט	כה-לא
כג	כה	ב	לט-לא	תמוז-ל	כו-לא
כד	כו	ב	לא-לב	תמוז-לא	כז-לא
כה	כז	ב	לג-לד	תמוז-לב	כח-לא
כו	כח	ב	לה-לו	תמוז-לג	כט-לא
כז	כט	ב	לז-לח	תמוז-לד	לא-לא

"להניח תפלין" - באשור השיומר הנאצי // המשך מעמוד א'

חברי הצ'ריף הביטו עלי במבט מלא חרדה כשצאו כיצד אני פותח בזהירות את דלת הצ'ריף. הם ידעו היטב את משמעות ההחלטה שלי. הסתכלתי החוצה לחצר. המקום היה ריק לחלוטין ורצתי בכל כוחי במהירות גדולה לצ'ריף הרביעי. נכנסתי וסגרתי את הדלת - ברוך ה', לא גלג אותי. נעמדתי בתור להנחת תפלין. הזמן היה קצר ביותר. הייתי האחרון שהניח תפלין באותו יום. לא היו אלה מלים שגרתיות. כשאמרתי 'שמע ישראל', ידעתי שחיי תלויים לי מנגד. עד כה הכל הלך למישרין, אבל חייב הייתי לחזור לצ'ריף. אם תערה בקרת (והדבר נעשה בתדירות גבוהה) וימצאו אסיר שלא שיד לצ'ריף, עלול הדבר לעלות בחייהם של כל האסירים שבצ'ריף, ח"ו. חברי הצ'ריף ברכו אותי בכרפת הצלחה. פתחתי את הדלת והסתכלתי החוצה. פקדת העצר עדין הייתה בתקף, שוב רצתי במהירות אל עבר הצ'ריף שלי. כבר הגעתי לדלת, ולפתע דמי קפא בעורקי.

קול גם צעק לעברי: "האלטי!" הסתובבתי והרגשתי כיצד האדמה כאלו מתמוטטת מתחתי. שומר אוקראיני, משתף פעולה עם הגרמנים, גלה אותי ברגע האחרון. אקדחו כבר היה שלוף בידו, והוא פון את הקנה אל עבר גופי הצנום. השומר הזה היה ידוע כאיש אכזרי במיוחד. נהנה היה להסתכל כיצד יהודי נופל לארץ מרסס מפדורי רובהו. הליכתו הבלתי יציבה הראתה שהוא שותו.

הוא לא לחץ על ההדק אלא סמן לי לבוא אליו. "פנארה הוא חפץ להשתעשע עם הקרבן לפני-כן", חשבתי בלבי.

הוא שאל אותי: "היכן היית? יש עצר!" נסיתי בכל כוחי למצא תרזין, אך הבנתי שזה לא יעזר לי מאומה. החלטתי לומר את האמת בגאון יהודי: "הלקתי להניח תפלין", אמרתי.

"מה?! הוא צעק. "הנחת תפלין למרות האסור החמור?! אני יודע מה הם תפלין - שכני היו יהודים. אך אינני מאמין לך. הראה לי את זרועך!"

הפשלתי את שריוולי השמאלי והראיתי לו את הסימנים הברורים של הרצועות. פניו האדמוני, והוא רץ לפעמון הגדול והתחיל לצלצל בחוקה. היה זה סימן שעל כל האסירים להסתדר בשלשות למסדר.

בתחילת התפלוא האסירים על קף שהעצר בשל, אך כאשר הבחינו כי כיצד אני עומד בראש מרן, הבינו את המתרחש. כעת יתקיים "משפט פמבי" על מנת ללמד את כלם לקח שלא כדאי לעבר על חקי המחנה.

כאשר כלם הסתדרו, עמד השומר לפנים וצעק בקול רם: "הביטו על חברכם, יהודונים! הוא עבר על אסור העצר - ובשביל מה? כדי להניח תפלין, שגם זה אסור חמור. אף אחד לא יכול לבוא ולהגיד שהוא לא ידע על זה!"

הוא שתק מספר רגעים והמשיך באטיות: "ואני בחיים שלי לא אאמנתי שמישהו מכם יהיה מוכן להקריב את חייו למען דתו. כיון שפקד, אני נוהג לו בזה רשות להניח תפלין מתי שרוצה בכך, ואני אישית אדאג שאף אחד לא יפריע לו!"

על הנושא הנלמד במשנה היומית
לזכר קדושי השואה

באור המשינה

מסכת סוכה

לולבנו בידו. ונכנס לבקר את החוליים ולחנם אבלים, לולבנו בידו.

פרק ד' עוסק במצות ערבה שהיתה במקדש, וכן אמירת הלל ושמחת החג, ומצות ניסוך המים. מצוה שהיא נוהגת רק בהג הסוכות שבו נדון העולם על המים.

פרק ה' עוסק בשמחת בית השואבה שהיתה במקדש, שעליה אמרו "כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה, לא ראה שמחה ממימי" (פרק ה' משנה א'). וזה לשון התוספות (סוכה דף ג:):

"שואבה" - בירושלמי מפרש משמש שואבים רוח הקודש שהשיכניה שורה מתוך שמוחה, וכתוב "ויחי כנגן המנגן ותחי עליו רוח ה'" (מלכים ב' טו), ומייתי עובדא דינה בן אמיתי שהיה מעולי רגלים ובשמחת בית השואבה שרחה עליו שכניה עב"פ.

וכן עוסק הפרק בקביעות החג, ואגב אורחא בתקיעות שהיו במקדש בכל ימי ומועדי השנה.

במצות סוכה: שמאי הוקן החמיר שגם תנוק יישן בסוכה: "מעשה וילדה כלתו של שמאי הוקן ופיתת את המעובה (שבר חלק מהג) וסיכך על גבי המטה בשבילי הקטן". (פרק ב' משנה ה')

רבן יוחנן בן זכאי ורבן גמליאל החמירו שלא לאכול כלל חוץ לסוכה, אע"פ שמעיקר הדיון רק פת ומיני דגן חייבים בסוכה: "מעשה רבי יוחנן בן זכאי ורבי גמליאל שתי כותבות [תמרים] ודלי של מים, ואמרו העלים לסוכה". (פרק ב' משנה ה')

פרק ג' במסכת עוסק בדיני ארבעת המינים. וגם כאן מצאנו עובדה כמה היבט מצוה זו: "אמר רבי מאיר, מעשה באנשי ירושלים שהיו אוגדין את לולביהן בגמנויות של זהב" [חטי הוב]. ובתוספתא:

אמר רבי אלעזר בר צדוק כך היו אנשי ירושלים נוהגין, נכנס לבית הכנסת ולולב בידו. עמד לתרגם ולעבור לפני התיבה, לולבו בידו... יצא מבית הכנסת

"בסכת תשבו שבעת ימים", אמרה תורה כל שבעת הימים צא מדירת קבע ושב בדירת עראי (סוכה דף ג:). עוזב אדם את דירתו הקבועה והולך לדור בסוכה.

אמנם הסוכה היא רק דירת עראי, לשבעה ימים, אך בשבעת הימים הללו, ימי החג, צריכה היא להיות דירת קבע. וכך שנינו במשנה (דף כה:): "כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע ודירתו עראי".

ובברייתא שם מפורש ויתר: כיצד? היו לו כלים נאים מעלן לסוכה, מצעות נאות מעלן לסוכה, אוכל ושותה ומטייל בסוכה ומשנן בסוכה.

וגם זה נלמד מהפסוק הנ"ל: "בסוכות תשבון" - "תשבון" כעין תדורו. עליונים הדרגיש שוהו דירת הקבע שלכם כעת. והבית הוא רק עראי.

פרקים א' ו' וב' במסכת עוסקים בדיני סוכה: מהי סוכה כשרה, חיוב ישיבת סוכה, מתי פטורים מן הסוכה. ומוכאים בהם כמה עובדות בזהירות התנאים

"שלושים להסתלקותו של צדיק"

לזכר נשמת אביהן של ישראל הרב הדומה למלאך מרן הגאון הגדול

רב ירחמיאל גרשון אדלשטיין
בן הג"ר צבי יהודה צוק"ל

בהמשך דרכיו ופעולותיו הקדושות
תהא נחמתנו
ת.נ.צ.ב.ה

רבני 'קביעותא' בהתייעצות בביתו של מרן צוק"ל - כ"ג מנ"א תשנ"ד

הזכרים בהגרלות:
מבחינים במשינה היומית 061-064
1-364-361 ומבחן בהלכה 31

ה' יהודה לייב דופלט, בית שמש
ה' אברהם רוטנברג, בני ברק
ה' אהרן לייב קרמר, מודיעין עילית
ה' יוסף דרייפוס, בית שמש
ה' א"ש גולדמן, בני ברק

<p>לע"נ מרת רבקה בת דבורה ז"ל נלב"ע ט"ו תמוז תשמ"ד</p>	<p>לע"נ הר"ר יהודה לייב בן ר' אריה ז"ל נלב"ע ט"ו תמוז תשע"ו</p>
<p>לע"נ זענה ע"ה בת יבלחמ"א ישראל גרשון הלוי וגליה נלב"ע כ"ג תמוז</p>	<p>לע"נ צבי בן טובה ז"ל נלב"ע ט"ו תמוז ולע"נ אסתר בת יונה ע"ה</p>
<p>לע"נ מרת יוכבד בת ר' יצחק מאיר ע"ה נלב"ע כ"ז תמוז</p>	<p>לע"נ הרה"ג ר' שלמה זאב בן הרה"ח ר' משה חיים זצ"ל צוויינגהאפט נלב"ע כ"ז תמוז תשס"ה</p>
<p>לע"נ ר' מאיר יעקב בן ר' דוד ז"ל נלב"ע כ"ח תמוז</p>	<p>לע"נ הרב גרשון ב"ר ברוך מרדכי ז"ל נלב"ע כ"ח תמוז</p>

הלימוד החודש מוקדש
לע"נ
דוד בן ציון בן ר' חיים יעקב ז"ל | נלב"ע י"ב סיון תשפ"ג
ולע"נ מרת רבקה בת יהודה ע"ה | נלב"ע י"ג סיון
נא לכונן לפני הלימוד